

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1895. Andra Kammaren. N:o 45.

Tisdagen den 14 maj.

Kl. 3 e. m.

§ 1.

Justerades det i kammarens sammanträde den 7 dennes förda protokoll.

§ 2.

Till kammaren hade inkommit följande sjukbetyg, som upplästes:

Att ledamoten af Riksdagens Andra Kammare C. M. F. E. Geete, som lider af prostata hypertrofi med smärtsamma trängningar, af denna anledning tills vidare är förhindrad att deltaga i riksdagsarbetet, intygar

Stockholm den 13 maj 1895

T. Hwass.

Legitimerad läkare.

§ 3.

Föredrogos och bordlades för andra gången:
statsutskottets memorial n:o 91; och
särskilda utskottets n:o 1 memorial n:o 6.

§ 4.

Ledighet från riksdagsgörömlen beviljades herr *P. G. Petersson* i Brystorp under 4 dagar från och med den 15 dennes.

§ 5.

Anmälades och godkändes följande inkomna förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen, nemligen:

från statsutskottet:

n:o 32, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjette hufvudtitel, innefattande anslagen till civildepartementet;

Andra Kammarens Prot. 1895. N:o 45.

n:o 33, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjunde hufvudtitel, innefattande anslagen till finansdepartementet;

n:o 34, angående regleringen af utgifterna under riksstatens åttonde hufvudtitel, innefattande anslagen till ecklesiastikdepartementet, och

n:o 35, angående regleringen af utgifterna under riksstatens nionde hufvudtitel;

från bevillningsutskottet:

n:o 73, till Konungen, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition om vissa förändringar i gällande förordning angående villkoren för försäljning af brännvin och andra brända eller destillerade spirituösa drycker; samt

från bankoutskottet:

n:o 74, med reglemente för riksbankens styrelse och förvaltning; äfvensom

bankoutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse till fullmäktige i riksbanken med öfverlemnande af bankoreglementet.

§ 6.

Till bordläggning anmälades

statsutskottets memorial:

n:o 93, angående statsregleringen för år 1896; och

n:o 94, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande statsutskottets hemställan i dess memorial n:o 90, om anvisande af de i regeringsformens 63 § föreskrifna kreditivsummor.

Kammaren beslöt, att dessa ärenden skulle uppföras främst å det till i afton kl. 7 e. m. utlysta sammanträdet.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 3,17 e. m.

In fidem

E. Nathorst Böös.

Tisdagen den 14 maj.

Kl. 7 e. m.

Genom under gårdagen utfärdadt anslag hade kammarens ledamöter kallats att nu å nyo sammanträda.

§ 1.

Föredrogos och bordlades för andra gången statsutskottets memorial n:is 93 och 94; hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl. 7,7 e. m.

In fidem
E. Nathorst Böös.

Onsdagen den 15 maj.

Kl. 12 middagen.

§ 1.

Upplästes för justering det vid kammarens sammanträde den 8 dennes förda protokoll.

Dervid begärdes ordet af

Herr John Olsson, som yttrade: Herr talman! Jag ber att till protokollet få anmäla, att, ehuru jag af kammaren begärt och erhållit tjenstlighet under de två dagarna den 7:de och den 8:de maj, jag likväl var närvarande vid sammanträdena den 8:de maj och då deltog i de gemensamma voteringarne.

Det upplästa protokollet blef härefter af kammaren godkänt.

§ 2.

Ordet lemnades härefter till

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet Wersäll, som anförde: Herr grefve och talman, mine herrar! I en till chefen för finansdepartementet rigtad interpellation har herr Hedin framställt det spörsmål, huru vida departementschefen vore betänkt uppå att inom kort underställa Kongl. Maj:ts pröfning förslag om nödiga åtgärder till åvägabringande af ett verksamt skydd för framtiden af statens rätt och intresse beträffande dess till bergshandteringens understöd anslagna skogar samt till utkräfvande af ansvar och skadestånd för öfvergrepp, som redan egt rum.

Som bekant, har större delen af statens till bergshandteringens understöd anslagna skogar blifvit jemlikt kongl. kungörelsen den 4 februari 1811 såld till skatte. De återstående skogarne af detta slag stodo ursprungligen under tillsyn ensamt af bergsstatens tjenstemän, men med anledning af framställd anmärkning mot det sätt, hvarpå vissa af dessa skogar sköttes, vidtogs, efter inhemtande af Riksdagens medgifvande, genom kongl. förordningen den 30 maj 1873 den förändring, att befattningen med sjelfva skogsvården öfverflyttades på skogsstaten, medan bergsstaten bibehöll öfriga förvaltningsbestyr beträffande dessa skogar. Sålunda skall enligt sagda författning nyttjanderättsinnehavaren årligen inom viss tid anmäla sitt verksambehof hos bergmästaren, som pröfvar detta behof och lemnar tillstånd till afverkningen, medan jägmästaren skall hålla uppsigt deröfver, att den fastställda hushållningsplanen iakttages.

Den ifrågavarande författningen synes i fråga om utöfvandet af kontrollen och utstakningen af de särskilda tjenstemännens rättigheter och skyldigheter i fråga om beifrande af öfverträdelse af författningen förete vissa brister af beskaffenhet att böra genom ändring i densamma afhjelpas. Beträffande det vida öfvervägande antalet af ifrågavarande bergverksskogar finnes visserligen ingen anledning att antaga förekomsten af oegentligheter af det slag, som interpellanten antydt. Det har emellertid tillförene visat sig, att fall förekommit, då den af författningen anordnade kontrollen icke varit tillfyllestgörande. Enligt interpellanten skulle detta vara förhållandet äfven beträffande de af honom omförmälda skogar. Huru härmed rätteligen sammanhänger, kan först utredas vid en närmare undersökning af hithörande rättsliga och faktiska förhållanden. För åvägabringandet af en dylik undersökning är det min afsigt att gifva vederbörande myndigheter del af de i interpellationen berörda omständigheter.

Vidare yttrade:

Herr Hedin: Jag har med anledning af det svar, som den ärade statsrådet och chefen för finansdepartementet nu afgifvit, icke anledning till något annat än att frambära till honom min tacksamhet för det tillmötesgående, han visat beträffande en i mina ögon särdeles vigtig sak.

Herr Johansson i Noraskog: Jag ber att med afseende å hvad som nu blifvit yttradt få tillägga äfven den önskan, att, då denna undersökning kommer till stånd, den också måtte omfatta åtskilliga andra oegentligheter, som förekomma i fråga om dessa rekognitions-skogar. Kunde man på samma gång äfven åvägabringa en rättelse uti det af Kongl. Maj:t år 1879 åt Tunabergs kopparverk meddelade tillstånd att, tvärt emot Kongl. Maj:ts eget förslag och Riksdagens beslut år 1877, *skatteköpa sina rekognitionsskogar*, vore detta en sak, som förtjenade kanske den största uppmärksamhet.

Med afseende å öfriga oegentligheter skall jag be att få erinra derom, att i Vermlands län rekognitionsafgiften är sammanblandad med den bevillning, som utgår efter den forna 3 art. bevillningsstadgan, eller, som det nu heter, för särskilda förmåner och rättigheter. I Örebro län förekomma åtskilliga sådana skogar, hvilka äro uppskattade till visst antal stafrum ved i afkastning, och som följaktligen skulle hafva erlagt rekognitionsafgift och dylik bevillning; men det förekommer fall, då afgiften antingen utgår med ett lägre belopp eller också — hvilket är förhållandet med ett par af dessa skogar — icke alls utgår, och således icke heller den därför belöpande särskilda bevillningen.

Vidare ber jag att få erinra äfven om en annan sak, och det är den, att det redan vid antagandet af 1883 års bevillningsstadga blef föreskrifvet, att alla sådana skogar skulle uppföras i taxeringslängderna och att för desamma *allmän* bevillning skulle erläggas. Men trots detta stadgande är det dock ett faktum, att för närvarande två grufveskogar finnas inom Kopparbergs län, hvilka ännu icke blifvit taxerade för bevillnings utgörande eller ens finnas upptagna i fastighetslängderna såsom kronoegendom, hvilken icke erlägger bevillning. Slutligen finnes det en sådan grufveskog äfven uti Gefleborgs län, hvilken är taxerad till den del, som ligger i *en* socken, men som icke alls är upptagen i taxeringslängderna för den andra socknen, der skogen enligt handlingarna skall vara belägen.

Kan man då, på samma gång som dessa felaktigheter rättas, också utverka ersättning till staten i de fall, då det ena eller andra slaget bevillning på dylikt sätt icke utgjorts, vore det så mycket bättre. Jag ber i detta hänseende få erinra derom, att, när Bergslagernas skatteförhållanden på 1870- och 1880-talen reglerades, det dröjde 10 å 11 år, innan denna skattefråga kunde slutbehandlas. Men detta hindrade icke vederbörande att på en gång, för alla de tio åren, taga ut hos hemmansegarne, hvad som genom embetsverkens försummelse — om jag får använda det uttrycket — icke blifvit för hvarje år behörigen uttaget. Om ett sådant tillvägagående kan tillämpas äfven på grufveskogarne, anser jag för min del det icke vara annat än en enkel rättvisa att så förfara.

Slutligen ber jag äfven att få erinra derom, att genom ett kongl. bref af år 1881 — om jag minnes rätt — en s. k. kolfångstskog blef anslagen till Kengis bruk i Norrbottens län. Denna grufveskog blef först i 1893 års taxeringslängder upptagen bland bevillnings-skyldiga fastigheter. Redan detta är ju en sak, som kan vara anmärkningsvärd, att det åtminstone inträffat nu, tio å tolf år efter sedan

det borde ha skett. Men för denna grufveskog erlägges hvarken den föreskrifna rekognitionsafgiften eller den särskilda bevillning, som enligt författningarne skall utgå.

Det är således en hel del smärre anmärkningar mot det sätt, hvarpå förvaltningen och handhavandet af dessa till bergsbrukets understöd anslagna skogar i åtskilliga fall eger rum, som jag anser också böra tagas i öfvervägande vid den nu ifrågasatta närmare undersökningen i detta afseende, och det har varit med anledning häraf, som jag tillåtit mig att jemväl låta detta mitt yttrande inflyta i protokollet, för att detsamma också må i sin tid kunna tagas i beaktande. Jag skall för öfrigt, om så erfordras, i detta hänseende stå till tjänst med en del upplysningar, som jag har i min ego.

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet Wersäll: På den siste talarens anförande har jag ingenting annat att svara, än att jag skall behörigen taga i öfvervägande, hvad han har framställt.

Härmed förklarades öfverläggningen i detta ämne slutad.

§ 3.

Härefter föredrogs och bifölls statsutskottets memorial n:o 92, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut vid behandlingen af statsutskottets utlåtande n:o 79 i anledning af väckta motioner dels om vissa vilkor för åtnjutande af de för statens embets- och tjenstemän bestämda löneförmåner, dels ock i fråga om utredning rörande embets- och tjenstemäns dagliga arbetstid m. m.

§ 4.

Likaledes bifölls särskilda utskottets n:o 2 härefter föredragna memorial n:o 5, angående aflöning åt dess tjenstemän och vaktbetjente.

§ 5.

Efter föredragning vidare af statsutskottets memorial n:o 91, med förslag till åtskilliga stadganden, hvilka böra införas i det nya reglementet för riksgäldskontoret, biföll kammaren hvad utskottet i nämnda memorial hemställt.

§ 6.

Föredrogs och bifölls särskilda utskottets n:o 1 memorial n:o 6, angående aflöning åt dess tjenstemän och vaktbetjening.

§ 7.

Härefter förekom till behandling statsutskottets memorial n:o 93, angående statsregleringen för år 1896; och biföll kammaren dervid hvad utskottet i nämnda memorial hemställt och föreslagit.

§ 8.

Till kammarens afgörande förelåg vidare statsutskottets memorial n:o 94, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande statsutskottets hemställan i dess memorial n:o 90 om anvisande af de i regeringsformens 63 § föreskrifna kreditivsummor.

I memorial n:o 90 hade statsutskottet hemställt, bland annat: att den i regeringsformens 63 § först omförmälda kreditivsumma måtte under tiden intill nästa riksdag bestämmas till två millioner femhundratusen kronor;

äfvensom

att det så kallade stora kreditivet måtte vid innevarande riksdag bestämmas till fem millioner kronor.

I en vid omförmälda memorial fogad reservation hade emellertid tolf af utskottets ledamöter hemställt, att hvardera af ifrågavarande kreditivsummor måtte bestämmas till sju millioner femhundratusen kronor; och hade, vid ärendets behandling inom kamrarne, Andra Kammaren bifallit utskottets ofvan berörda hemställan, hvaremot Första Kammaren antagit det förslag, som innefattades i den vid memorialet fogade reservationen.

Under återopande af föreskriften i § 63 riksdagsordningen och i syfte af sammanjemkning af de olika meningar, som sålunda gjort sig gällande, hemställde utskottet i nu föreliggande memorial:

batt kamrarne, med frånträdande af sina förut i ärendet fattade beslut, må besluta:

att den i regeringsformens 63 § först omförmälda kreditivsumma under tiden intill nästa riksdag bestämmas till fyra millioner femhundratusen kronor, äfvensom

att det så kallade stora kreditivet vid innevarande riksdag bestämmas till sex millioner femhundratusen kronor.»

Häremot hade reservationer anmälts:

af herrar *H. Andersson* i Nöbbelöf, *P. Pehrson* i Törneryd, *C. Persson* i Stallerhult, *Lasse Jönsson*, *N. Petersson* och *O. A. Ericsson* i Ofvanmyra;

samt af herr *S. G. von Friesen*, hvilken yrkat, att utskottet skulle afgifva förslag till voteringsproposition för gemensam omröstning i förevarande fråga.

Efter uppläsande af utskottets hemställan anförde:

Herr Pehrson i Törneryd: Då jag reserverat mig mot nu föredragna sammanjemkningsförslag, skall jag be att med några ord få framhålla anledningen dertill.

Jag vill icke förneka, att utskottet i detta fall har rätt i den uppfattningen, att en sammanjemkning bör först försökas. Det är således icke af den anledningen, att utskottet här först föreslagit en sammanjemkning, som jag för min del har reserverat mig mot utskottets beslut, utan det är af den anledningen, att jag anser, att denna sammanjemkning icke är af sådan beskaffenhet, att den skä-

Angående
bestämman-
de af belop-
pet utaf de
regerings-
formens 63 §
föreskrifna
kreditiv-
summor.
(Forts.)

ligen kan eller bör af denna kammare antagas. Man säger, att frågan numera kommit i ett annat skede, än hvari den befann sig, då kamrarne för ett par dagar sedan uti densamma fattade sina beslut. Ty sedan dess hafva vi, säger man, att taga hänsyn till att medkammaren bestämt kreditiven till $7\frac{1}{2}$ millioner hvarterda, under det att denna kammare bestämt lilla kreditivet till $2\frac{1}{2}$ och det större till 5 millioner; och med anledning deraf förmenar man, att man nu bör söka en sammanjemkning mellan de båda kamrarnes olika beslut på det sättet, att man, så vidt möjligt är, får fram ett belopp, som ligger midt emellan de båda olika, af kamrarne beslutade beloppen. Jag kan för min del icke godkänna en sådan uppfattning, och jag skall i allra största korthet gifva skäl därför. Antagen nu, mine herrar, att Första Kammaren hade beslutit, att det lilla kreditivet skulle sättas till 20 millioner kronor i stället för, såsom nu är förhållandet, $7\frac{1}{2}$ millioner, och antagen vidare, att Andra Kammaren fattat samma beslut, som den nu fattat, nemligen att samma kreditiv skulle bestämmas till $2\frac{1}{2}$ millioner. Då skulle man till följd af dessa kamrarnes olika beslut, säger man, söka att sammanjemka dem på det sättet, att man slutligen skulle bestämma sig för ett belopp, som låge, så vidt möjligt vore, midt emellan dessa båda belopp. Då komme man på den vägen till en summa af minst 10 à 11 miljoner, och denna summa skulle då denna kammare vara beredd att taga, därför att den utgjorde en sammanjemkning af kamrarnes olika beslut — denna kammare, säger jag, som förut ansett, att för ändamålet blott skulle behöfva anvisas $2\frac{1}{2}$ millioner kronor, skulle besluta detta.

Då det är ett för oss alla känt förhållande, att Riksdagens Andra Kammare för blott två dagar sedan med den öfverväldigande majoriteten af nära 100 rösters öfvervigt beslutit, att det lilla kreditivet skulle sättas till $2\frac{1}{2}$ millioner och det stora kreditivet till 5 millioner kronor, synes det mig icke vara möjligt att godkänna en sammanjemkning sådan som den här föreslagna.

Jag ber därför, herr talman, att få yrka afslag å sammanjemkningsförslaget, och tror för min del, att frågan kan och bör lösas genom gemensam votering. Jag anser, att, om kammaren skulle besluta så som jag nu föreslagit, detta icke borde fördröja Riksdagens afslutande. Under hand har jag hört sägas, att, derest Andra Kammaren kommer att fatta ett sådant beslut, som jag nu påyrkat, Första Kammaren skulle vara beredd att redan i afton hålla ett sammanträde, vid hvilket en då redan uppsatt voteringsproposition skulle kunna godkännas, så att kamrarne skulle kunna gemensamt votera i ärendet redan i morgon.

Häruti instämde herrar *von Friesen*, *Nilson* från Lidköping, *Bromée*, *Ola Bosson Olsson*, *Persson* i Rinkaby, *Truedsson*, *Zotterman* och *Zetterstrand*.

Herr Hedin yttrade: Herr talman! I afseende å det resultat nu för ögonblicket, som den siste talaren påyrkar, är jag af samma mening som han, nemligen att sammanjemkningsförslaget bör afslås. Deremot skiljer jag mig från honom derutinnan, att jag anser en gemensam votering icke kunna lagligen ega rum.

Man inbjuder oss här, herr talman, att, till åtlydnad af deras lock och pock, hvilkas hetaste önskan är ett brodermördande krig på den skandinaviska halfön, och hvilka med ett hardt när imperativt mandat vilja påtvinga Sveriges och Norges Konung detta företag, uti hvilket dåraktigheten och brottsligheten skulle täfla med hvarandra — man inbjuder oss att, till åtlydnad af hvad dessa herrar önska, öfverändakasta den säkraste, den mest undantagsfria, utaf långa och många årtiondens helgd och häfd omgärdade grundlagstolkningspraxis genom att, godkännande detta sammanjemkningsförslag, erkänna såsom en i grundlagsenlig ordning tillkommen motion första-kammarreservanternas reservation emot statsutskottets föregående utlåtande angående kreditiven. Nej, vi skola icke gå med öppna ögon att sammanjemka lag och olag, rätt och orätt, denna kammares grundlagsenliga beslut med en utaf reservanterna från Första Kammaren icke i grundlagsenlig ordning och tid väckt motion; utan vi skola vidhålla det förra och vi skola ännu en gång förklara — för att här upprepa herr Hans Anderssons i Nöbbelöf namnkunniga ord — att vi icke rösta efter kommando.

Jag skall, herr talman, vädja ifrån den nuvarande Första Kammaren till Första Kammaren för fyra och tjugu år sedan — och när jag anser, att jag går till *högre* instans, då jag vänder mig från 1895 års Första Kammare till 1871 års, så tviflar jag icke på, att man skall erkänna, att mitt omdöme träffar rätt. Jag väddar också från Första Kammarens nuvarande talman till herr von Ehrenheim af år 1871. Jag skall, herr talman, förtälja, hvad som passerade en sval april-qväll år 1871 — huru skiljaktigt från företeelserna den heta majdagen år 1895! Statsutskottet hade uti sitt utlåtande om den femte hufvudtiteln enhälligt tillstyrkt Kongl. Maj:ts förslag om beviljande af 80,000 kronor till inköp utaf 4 gröfre, refflade kanoner. Något annat förslag i frågan från någon motionär förelåg icke. Då ärendet förekom i Första Kammaren, uppträdde der en ledamot, som numera gått ur tiden, och yrkade anslagets förhöjning från 80,000 till 200,000 kronor. Då yttrade, bland annat, sedan grefve Carl Göran Mörner och professor Rydin haft ordet för att påpeka oformligheten af en sådan framställning, herr von Ehrenheim följande: »Jag delar fullkomligt den uppfattning, som uttalats af de båda sista talarne. Jag kan nemligen icke anse grefve Hamiltons nu gjorda framställning såsom annat än en ny motion om ett anslag af 120,000 rdr till kanoner för sjöförsvarets räkning. Denna motion har icke blifvit ingifven å den tid, som grundlagen stadgar, och kan därför icke företagas till behandling. Skulle den kunna behandlas, borde den åtminstone först remitteras till statsutskottet för att af detsamma förberedas till afgörande i kammaren. Om också icke denna mening af alla skulle godkännas, så ber jag dock att få fästa uppmärksamheten på hvilken farlig väg man beträder genom det föreslagna förfaringsättet.» — »Nu ifrågasättes», yttrade talaren vidare, »ett ökad anslag af 120,000 rdr, hvilka af kammaren skulle beviljas utan motion och utan statsutskottets behandling af förslaget, med ett ord, utan iakttagande af de former, hvilka för nödig säkerhets vinnande i grundlagen för ärendens rätta behandling blifvit bestämda. I fall vi bifalla grefve

Angående
bestämman-
de af belop-
pet utaf de i
regerings-
formens 63 §
föreskrifna
kreditiv-
summor.
(Forts.)

Angående
bestämman-
de af belop-
pet utaf de i
regerings-
formens 63 §
föreskrifna
kreditiv-
summor.
(Forts.)

Hamiltons förslag, kan jag icke inse, hvarför vi icke t. ex. vid behandlingen af jernvägsfrågan skulle kunna få ytterligare en million begärd till jernvägar, och hvarför det icke, om vi nu få ett prejudikat, skulle bero på en ren tillfällighet, att en sådan framställning bifalles.»

Sedan man derefter, för att i någon mån, som det heter, sauvera situationen och rädda f. d. landtmarskalkens något komprometterade prestige, hade yrkat återremiss af frågan till statsutskottet, blef resultatet, att Första Kammaren afslog det framställda yrkandet och biföll statsutskottets förslag.

Det, som på den tiden betraktades såsom en ny motion, hvilken icke tillkommit i grundlagsenlig ordning och icke undergått grundlagsenlig behandling, kan icke nu förklaras för grundlagsenligt, därför att det är några reservanter — eller låt vara många reservanter, jag tror allesammans från Första Kammaren — som, utan föranledande af någon kongl. proposition eller någon motion, framställt ett yrkande i strid mot den myndighets förslag, som allena egde en initiativrätt kvar, nemligen statsutskottets majoritet.

Det har inträffat för första gången sedan 1867, att statsutskottets utlåtande angående kreditiven afgifvits så sent på riksdagen som i år skett. Visserligen har det förekommit en gång, att ett statsutskottsutlåtande om denna sak burit ett senare *datum*, nemligen den 24 maj, men — märk väl — detta var vid den riksdag, som började den 4 maj och slöt den 9 juli 1887. Eljest har det sedan 1867 och tills nu icke inträffat mer än två gånger, att utlåtandet angående kreditiven afgifvits af statsutskottet så sent som efter ingången af maj månad, nemligen dels 1891, då förmodligen, efter allt hvad jag kunnat utröna, en ren tillfällighet föranledt detta dröjsmål, och 1892, då det sena datum — dock i allt fall icke så sent som i år — förklaras deraf, att man då företog den stora höjningen af kreditiven, detta, som säkerligen många af kamrarnes ledamöter mycket väl erinra sig, för att åstadkomma något soulagement åt vissa vederbörande, därför att Andra Kammaren icke hade röstat på kommando. Nu skjuter man fram utlåtandet intill en knapp vecka före den normala afslutningsdagen för Riksdagens förhandlingar, man blandar in detta ärende jemte ett sådant som krigslånefrågan och en annan ännu mera vidtutseende sak, nemligen uttalandet om unionsrevision i samband med afgörandet af en fråga på tredje hufvudtiteln. Man skjuter fram dessa ärenden till afslutningsbrådskan för att med tillhjälp af den vid denna tid rådande otåligheten lättare genomdrifva planer, som man icke har mod att öppet vidgå.

Men det finnes någonting, herr talman, som är ännu vida värre än detta. Konstitutionsutskottet, uti sitt berömda memorial 1809 med förslag till regeringsform, yttrade, att konstitutionsutskottet hade bemödat sig att så inrätta styrelsemagten, att Konungens beslut icke kunna »bestämmas efter ensidiga underrättelser och råd af dolda personer utan ansvarighet». Vi hafva nu, herr talman, fått anledning att besinna, huru viktigt det är att tillse, att de förslag, som komma från statsutskottet till kamrarna, icke bestämmas efter ensidiga underrättelser och råd af dolda personer utan ansvarighet. Den senare delen af denna riksdag har visat oss ett med icke ringa

framgång genomfördt bemödande att skapa en hemlig intrighärd, der Riksdagens beslut skulle i förväg decideras för att sedermera blott inregistreras af vederbörande utskott och sedermera af kammarne. Detta är utan tvifvel synnerligen beqvämt och fördelaktigt för kriminaldådarne, det kan också vara mycket fördelaktigt för enskilda representanter, för deras anspråk på magt och inflytelse och för deras enskilda intressen; men det är lika vådligt för bevarandet af Riksdagens magt som för bevarandet af svenska folkets ära, välfärd och rätt.

Angående
bestämman-
de af belop-
pet utaf de i
regerings-
formens 63 §
föreskrifna
kreditiv-
summor.
(Forts.)

Utan tvifvel skola dessa senaste dagars riksdagsförhandlingar och beslut komma att spela en roll, en betydande roll bland de frågor, som komma att afhandlas vid nästa val till denna kammare. Valmännen hafva anspråk på att få veta, huru hvar och en handlat uti denna sak; och därför tillåter jag mig att uttala den önskan, att alla de, som ännu icke hafva kommit derhän att i sin politiska katekes inskrifva, att man skall mera lyda Första Kammaren än grundlagen, måtte gifva sin mening till känna.

Jag yrkar afslag å sammanjemkningsförslaget.

Med herr Hedin förenade sig herrar *John Olsson, Höjer, Mankell, Wallis, Wavrinsky, Berg, Eklund* från Stockholm, *G. Ericsson* från Stockholm, *Eriksson* i Bäck, *Walter, Nordin* i Hamnerdal och *Norberg*.

Herr Persson i Mörap: Jag skall ej tillåta mig att i någon mån närmare ingå på det yttrande, som herr Hedin nyss fält. Jag skall ej ingå i pröfning af, huru vida det beslut, Första Kammaren fattat, är grundlagsvidrigt eller ej. För öfrigt synes det mig, att just i den omständigheten, att Andra Kammaren för ett par dagar sedan röstade för ett högre belopp, än statsutskottet der hade föreslagit, ligger ett uttalande ifrån Andra Kammaren, att den ej har gillat den uppfattning, som af herr Hedin framstälts, nemligen att icke något förslag angående ett högre belopp, än statsutskottet föreslagit, skulle kunna komma under omröstning. Emot ett yttrande af herr Hedin vill jag dock inlägga en vördsam gensaga, nemligen att man i utskottet med flit skulle undanhållit denna fråga för att, så att säga, påtvinga Riksdagen antagandet af ett förslag, som denna kammare ej velat antaga — och detta genom att skjuta undan frågan till de sista dagarne af riksdagen. Jag ber att få säga herrarne — och herrarne kunna vara öfvertygade, att hvad jag säger, är sant — att statsutskottet ej har legat på latbänken under denna riksdag. Det har haft till behandling så många viktiga ärenden, att enligt min uppfattning denna fråga, om det lilla kreditivet — det stora tror jag ej man behöfver tala om — skall sättas till 2 $\frac{1}{2}$ eller 4 $\frac{1}{2}$ millioner kronor, är i jämförelse med många andra af mycket ringa betydenhet.

Jag skall försöka reducera frågan till sina rätta och efter min föreställning ganska små proportioner och angifva den innebörd, som frågan i sig sjelf har. Regeringsformens 63 § säger, att Riksdagen skall anvisa två summor, »tillräckliga» för det ändamål, som grundlagsbudet afser. Derom lär väl icke råda mer än en mening, att,

Angående
bestämman-
de af beloppet
utaf de i
regerings-
formens 63 §
föreskrifna
kreditiv-
summor.
(Forts.)

derest ett krig skulle utbryta mellan några af våra grannstater och vi ville häfda vår neutralitet, ett belopp af 2½ millioner kronor är för det afsedda ändamålet otillräckligt; och detta ej allenast med hänsyn till den materiel, som för sådant ändamål må hända i en hast behöfver anskaffas — såsom här om dagen anfördes från statsrådsbänken — eller det provisoriska iståndsättandet af sjöfästningar och dylikt; utan äfven med hänsyn dertill, att, sedan Riksdagen antagit en annan härordning än den, som gälde, innan det kreditivbelopp fastställdes, som hittills har gäلت, det väl ej lider något tvifvel, att, om en mobilisering för neutralitetens bevarande skulle erfordras, ett högre belopp än förut måste anses behöfligt. Och jag vågar påstå, att man skall med rätt stor framgång kunna vindicera den meningen, att, om man höjer kreditivbeloppet till något så när rimligt belopp för att nå det afsedda ändamålet, man kan göra detta ur ren sparsamhetssynpunkt. Man har efter mitt förmenande i det hänseendet två vägar att gå. Den ena vägen, som Riksdagen hittills gått, är den, att, då grundlagen föreskrifver att för en sådan eventualitet anlita det lilla kreditivet, man öfverlåter åt regeringen ett belopp, som kan något så när vara tillräckligt för det afsedda ändamålet. Den andra utvägen är, att vi såsom de stora kulturländerna anskaffa så stora förråd, att vi inom en kort tid kunna vara i tillfälle att mobilisera vid ett eventuellt fredsbrott mellan några af våra grannar. Dertill höra i främsta rummet förrådsbyggnader, anskaffning af utrustningspersedlar för armén och flottan, vidare en hel del andra saker, såsom födoämnen, konserver och dylikt, hvilka i andra länder finnas, så att säga, på hyllan. På frågan om materielen vill jag ej nu inlåta mig; den kan må hända ej under alla omständigheter vara tillräcklig. Tro icke herrarne, att, om man går till väga så, att man ej lemnar regeringen något så när tillräckligt belopp för det afsedda ändamålet, man tvingas att slå öfver på den andra vägen, att bygga förrådshus, skaffa proviantartiklar och dylikt? Tro icke herrarne, att detta skall kosta staten mer i anskaffning, underhåll och tillsyn — kanske skall det behöfvas en del tillsyningsmän —; hvarjemte naturligtvis en del af dessa effekter, då de efter min förmodan lyckligtvis ej behöfva användas, åtminstone ej så ofta, måste försämrast, för att ej tala om, att de rent af kunna försämrast i så hög grad, att de blifva oanvändbara. Kan det vara Riksdagens mening att, om man ej vill sätta regeringen i tillfälle att disponera tillräckligt belopp för en sådan eventualitet, för hvilken det lilla kreditivet skall användas, slå in på denna andra väg, som efter min uppfattning skall leda till betydligt ökade kostnader för statsverket?

Herr Pehrson i Törneryd framhöll, att han icke ville förneka, att statsutskottet kunnat hafva rätt att framlägga detta sammanjemkningsförslag eller att ett försök i den vägen borde göras, men han ansåg ej det nu framställda förslaget vara antagligt, därför att man gått betydligt högre, än han för sin del ansåg att man bort göra — något, må hända, ville han medgifva, att man borde gå. Han sade, bland annat, att, om Första Kammaren hade satt kreditivet till 20 millioner kronor och Andra Kammaren till 2½ million, man då också nödvändigt borde gå midt emellan besluten, derest man nu etablerade

den principen. Jag ber blott att få svara, att, om orimligheter framkomma i det fallet, jag ej kan se, att man då alls är nödgad att draga ut konsekvenserna; ett sådant förslag skulle nog blifva behöfverigen afvisadt. Men då jag för min del erkänner, att det lilla kreditivet är otillräckligt, anser jag den summa, som här föreslagits, alldeles icke vara för hög. Och det kan ju ej förnekas, att, om man vill uppställa ett sammanjemkningsförslag, man måste i någon mån taga hänsyn till de strömningar, som råda äfven på andra håll. Det är ej alltid, man får igenom sin egen mening. Men dermed vill jag ej underskrifva, hvad herr Hedin yttrade, att man genom antagandet af detta förslag tillkännagifvit, att man går i Första Kammarens ledband eller något dylikt. Jag tror, mine herrar, att många och starka skäl tala för att nu höja kreditivet till det belopp, som är ifrågasatt.

*Angående
bestämman-
de af belop-
pet utaf de i
regerings-
formens § 63
föreskrifna
kreditiv-
summor.
(Forts.)*

Hvad åter beträffar den omständigheten, att man skulle hafva gått in på detta sammanjemkningsförslag — såsom det har påståtts — för att förr få riksdagen afslutad, så ber jag att få säga, att detta ej varit något skäl för mig. Vill kammaren icke antaga sammanjemkningsförslaget, måste en gemensam omröstning ega rum, och jag är för min del beredd att draga konsekvenserna af kamrarnes beslut och skall visst icke undandraga mig att stanna en eller annan dag, ja, om det så skulle behöfvas, någon vecka till. Något sådant skäl får ej vara afgörande i ett dylikt fall.

Herr talman! Jag skall för min del anhålla, att kammaren behagade godkänna statsutskottets förslag.

I detta yttrande instämde herrar *Hammar skjöld, Lundell, Jönsson* i Gammalstorp och *Holm*.

Herr Ljungman: Jag skall ej upptaga till besvarande i detalj det yttrande, som talaren på stockholmsbänken nyss haft. Hans hårda och skarpa uttryck döma sig sjelfva: de behöfva ej dömas af någon annan.

Hvad åter vidkommer sjelfva den konstitutionella frågan, är visserligen det beteende, som i båda kamrarna följdes i måndags, ovanligt, men ej allenastående. Jag skall kunna med denna kammares protokoll visa, att senast vid förliden riksdag ett liknande fall egde rum i fråga om ett ärende ifrån konstitutionsutskottet, och att herr Hedin då ej gjorde någon invändning emot framställandet af proposition utaf herr talmannen. Och som kammaren torde erinra sig från i måndags, begärde, när herr talmannen efter anhållan om votering framställde proposition, ingen ordet för att opponera sig emot voteringspropositionen; ingen gjorde någon invändning deremot, utan den blef *enhälligt* antagen.

Det finnes för öfrigt, så vidt jag kan se, icke någon grundlagsparagraf, som gifver den ena kammaren rätt att sätta sig till döms öfver den andra kammaren och dess talman. Och jag ser ej, att vi kunna hafva rätt att förklara medkammarrens beslut för grundlagsstridigt, när vi i sjelfva verket hafva handlat på ungefär samma sätt. Det är visserligen sant, att den praxis, som vi i regeln följt, är sådan

Angående bestämman-
de af belop-
pet utaf de
regerings-
formens 63 §
föreskrifna
kreditiv-
summor.
(Forts.)

som den af herr Johan Johansson i Noraskog tolkades i måndags. Men det är dock en skilnad mellan praxis och grundlag. Grundlagarne skola tolkas efter ordalydelsen. Vi kunna således ej påstå, att den praxis, som är grundad på häfd och i viss mån på lagtolkning, har samma gällande kraft som grundlagen, äfven om vi äro vana att handla efter denna praxis, såsom vore den grundlag. Jag tror för min del ej, att kammaren har något annat att göra än att fatta beslut i grundlagsenlig ordning, på sätt grundlagen uttryckligen föreskrifver med hänsyn till sammanjemkning.

Hvad frågan i öfrigt beträffar, tror jag, att, om man jemför förhållandena nu och på 1830-, 1840- och 1850-talen, man skall finna, dels att nu ifrågavarande summa utgör vida mindre procent af statsinkomsterna, än hvad då var fallet, dels att anspråken på ett dylikt kreditivs storlek äro mycket större nu än då, och att man ej kan påstå en mindre summa än den i sammanjemkningsförslaget ifrågasätta vara »tillräcklig».

Jag yrkar därför bifall till detta sammanjemkningsförslag.

Herr Swartling förklarade sig instämma med herr Ljungman.

Herr Danielson: Jag skall be att få nämna, att jag af en tillfällig anledning var hindrad att närvara i utskottet, då denna fråga behandlades, och kom därför ej i tillfälle att reservera mig mot utskottets beslut. Jag vill vidare nämna, att jag har samma uppfattning i denna fråga, som denna kammare för några dagar sedan uttalade, nemligen att det vore mycket välbetänkt att bibehålla detta lilla kreditiv vid samma summa som i fjor. Jag kan ej se, att några viktiga skäl för en förändring föreligga. Herr Anders Persson sökte visserligen upprepa några af de skäl, som jag redan i utskottet hört ganska omständligt anföras; och det är gifvet, att han, som hört skälen många gånger på afdelningen, bättre lärt dem, så att säga, utantill än jag. Jag har emellertid ej kunnat finna några skäl alls föreligga; och den promemoria, afdelningen bifogat, tror jag ej herarne skola finna mycket upplysande.

Hufvudskälet för mig att ej ställa mig på utskottets sida har varit det, att ingen utredning föreligger, som bevisar, att dessa kreditiv äro otillräckliga. Vill man, såsom herr Persson, bygga fästningar och dylikt därför, då blifva de naturligtvis otillräckliga; men därför äro de ej afsedda. Och hvad den siste talaren nämnde om 1830- och 1840-talet hör ej hit; då var förhållandet helt annat än nu. Då förflöto 2 à 3 år mellan hvarje riksdag, nu åter endast 8 månader. Vi pröfva nu hvarje år behofvet af dessa fästningsbyggnader, dessa ammunitionsförråd och mycket annat sådant. Hvad kan nu hafva inträffat, som gör, att man vill föra denna fråga framåt med så förfärlig kraft? Jag kan ej begripa, hvarför man nu skall med sådan ifver påyrka denna sak. Jag anser intet hafva förekommit, som gifvit anledning att höja denna kreditivsumma. Vi lefva i djupaste fred med våra grannar. Jag har ej hört något uppgifvas, som kan gifva anledning att befara, att under de närmaste 8 måna-

derna någon så väsentlig rubbning skulle kunna ske, hvarigenom vi kunde komma i svårigheter.

Det synes mig vidare mycket besynnerligt, att man skall komma och försöka göra en sammanjemkning i denna fråga. Jag har någon tid varit med i riksdagen, men jag kan ej erinra mig ett enda fall, sedan jag blef medlem af statsutskottet, då man sökt åstadkomma en dylik sammanjemkning, utan vid olika beslut angående anslag för försvaret, vare sig ordinarie eller extra ordinarie, har gemensam votering egt rum. Det har aldrig talats ett ord i statsutskottet om sammanjemkning, utan det har alltid hetat: gemensam votering skall ega rum; det ena beslutet skall sättas emot det andra. Men här vill man försöka sammanjemka. Om vi nu bifölle detta sammanjemkningsförslag, skulle det naturligtvis anses, att Riksdagen hade beslutit höjningen af detta kreditiv. Men går det galet, må det gerna gå så galet som möjligt. Då må Första Kammaren fatta sitt beslut och vi få hafva vår mening qvar och kunna komma nästa år med motion och yrka på nedsättning, så att vi få frågan behandlad i rätt tid och icke i riksdagens elfte timme. Herr Anders Persson må söka freda utskottet hur mycket han vill och vi må nog hafva haft mycket att göra i utskottet, men jag vågar påstå, att den afdelning, som haft detta ärende, skulle godt kunnat komma mycket förr fram med det. Jag kan därför icke frångå min uppfattning, att Andra Kammarens heder fordrar, att kammaren vidhåller sitt beslut och icke frångår, hvad den med en så öfverväldigande majoritet beslutit för några dagar sedan, då intet sedan inträffat, som kunnat motivera en sådan åtgärd. Jag yrkar därför afslag på utskottets nu föreliggande sammanjemkningsförslag och ber, att denna kammare ville vidhålla sitt beslut, som den fattade i enlighet med statsutskottets memorial n:o 90, deri hemställdes, att »den i regeringsformens 63 § först omförmälda kreditivsumma måtte under tiden intill nästa riksdag bestämmas till två millioner femhundratusen kronor».

Angående
bestämman-
de af belop-
pet utaf de i
regerings-
formens 63 §
föreskrifna
kreditiv-
summor.
(Forts.)

Häruti instämde herrar *Jakob Erikson, Falk, Hammarström, Svensson* från Karlskrona, *Eriksson* i Elgered, *Johnsson* i Bollnäs, *Jansson* i Saxhyttan, *Göhlberg*, friherre *Bonde*, *Svensson* från Stockholm, *Olsson* i Mårdäng, *Nordin* i Sättna, *Hansson* i Solberga, *Fredholm* från Stockholm, *Persson* från Arboga, *Hahn*, *Olsson* i Ornakärr, *Svensson* i Olseröd, *Styrlander*, *Ericsson* i Qväcklingen, *Collander*, *Bengtsson* i Häradsköp, *Ollas A. Ericsson*, *Aulin*, *Broström*, *Anderson* i Hasselbol, *Lindgren*, *Folke Andersson*, *Erikson* i Odensvi, *Gustafsson*, *Nilsson* i Skärhus, *Bäckgren*, *Göransson*, *Johansson* från Stockholm, *Ericsson* i Väsby, *Andersson* i Löfhult, *Hansson* i Berga, *Andersson* i Lysvik, *Nilsson* i Kägglå, *Jönsson* i Mårarp, *Ohlsson* från Vexjö, *Larsson* i Berga och *Odqvist*.

Herr Jonsson i Hof yttrade: Till en början ber jag att gent emot den talare, som senast hade ordet, få säga, att, om statsutskottet följer grundlagens bud, jag icke tror, att utskottet från hans sida eller från någon annan bör vara utsatt för klander. Och hvad säger § 65 i riksdagsordningen, om icke just detta, att det bör framställas

Angående bestämmelsen af beloppet utaf de i regeringsformens 63 § föreskrifna kreditivsummor.
(Forts.)

sammanjemkningsförslag, der sådant är möjligt, och att först då det icke går, bör votering ega rum mellan kamrarnes olika beslut. Om det är visst, att statsutskottet i vanliga fall icke praktiserar så, att det söker framlägga sammanjemkningsförslag, beror det helt enkelt derpå, att de utgiftsposter utskottet har att behandla i allmänhet icke äro af den art, att sammanjemkning kan ega rum, utan att de ändamål, för hvilka utgifterna äro afsedda, blifva på samma gång förfelade. Det lämpar sig således icke i sådana fall att göra sammanjemkning, men i *detta* fall, der det beror på tycke och smak, hvilka belopp må vara för ändamålet tillräckliga och der såsom här en så betydlig marginal förefinnes emellan de olika besluten, måste det, om någonsin, vara statsutskottets pligt att först framlägga ett förslag till sammanjemkning. Är icke den uppfattningen riktig, då tror jag det är bäst att ändra den 65 och flera andra §§, som föreskrifva, att detta skall ske, innan man klandrar, om man en gång försöker att tillämpa grundlagens bestämmelser.

Jag skall derefter försöka skärskåda frågan, såsom den enligt min mening föreligger. § 63 regeringsformen angifver tydligt i hvilka fall detta lilla kreditiv bör vara att lyfta, och det heter derom, att summan må lyftas, »då Konungen till rikets försvar eller andra högst vigtiga och angelägna ändamål, sedan hela statsrådets tankar deröfver blifvit inhemtade, finner den vara oundvikligen nödig». Nu har man sökt göra gällande den meningen, att i orden: »andra högst vigtiga och angelägna ändamål» skulle ligga något i samma riktning som i de första orden: »till rikets försvar», men i motsatt syftning eller äfven till anfall. Men jag ber herrarne reflektera öfver, huruvida en regering skall kunna stå tills svars för att anse, att en lyftning af lilla kreditivet står tillsammans med slutorden: oundvikligen nödig, om man afser att begagna kreditivet i en sådan form. Att tolkningen af denna grundlagens bestämmelse, så långt jag kunnat följa med, gått i den riktningen, har utskottet i sitt förra betänkande äfven ådagalagt. Man finner icke något exempel på, att det lilla kreditivet har lyftats i annan afsigt än för vidtagande af åtgärder till upprätthållande af landets neutralitet, och när så är, reducerar sig frågan i sjelfva verket dertill: är det bättre, att, när Riksdagen föregående måndag vid behandlingen af lånemotionerna, äfven hvad denna kammare vidkommer, i motiveringen erkänt, att brister i fråga om utrustning och materiel förefinnas, man då skall, så fort medel blifva tillgängliga på något sätt, fylla dessa brister med anslag, för att vara någorlunda rustad att försvara vår neutralitet, i händelse den någon gång hotas, än att på detta sätt ställa till regeringens förfogande ett belopp, som man måste antaga ej kunna lyftas, förrän det verkligen visar sig, att vår neutralitet kan af en krigförande makt i närheten blifva hotad. Den, som säger sig vilja hushålla med statens medel, måste enligt min mening ovilkorligen ställa sig på den ståndpunkt, att det är klokare och hushållsaktigare att till regeringens förfogande ställa belopp, som äro någorlunda tillräckliga, för att regeringen skall kunna i första hand vidtaga rustningsåtgärder samt komplettering af materiel och fästningar, än att i en annan form bevilja medel, som möjligen skulle kunna vara obehöfliga för

skyddandet af neutraliteten. Det synes mig vara en så enkel och naturlig sak att för vissa eventualiteter och faror kunna gifva anvisning på medel, som under sådana förhållanden vore att lyfta. Det är det mest praktiska och lämpligaste sättet, som man kan tänka sig, för så vida man icke tycker det vara bättre att låna upp 10, 15, 20, 50 millioner eller af skattemedel anslå flera millioner, än som annars vore erforderligt. Det är möjligt, att åtskilliga af de herrar, som här yrkat afslag på sammanjemkningsförslaget, drifva den politiken. Det må vara de herrarnes sak, men jag tror icke, att det är klokt och riktigt. Hur jag än ser saken, och med bortseende från alla öfverdrifter, som vid behandlingen af denna fråga under veckan visat sig på ena hållet i chauvinistisk riktning och på andra sidan i öfverdrifven skuggrädd riktning, må jag säga: ännu hvilat icke Sveriges öde i händerna på sådant folk, och därför så man icke hysa den minsta betänklighet att handla och besluta såsom man anser vara rigtigast och klokast för landet i dess helhet. Vill man afslå sammanjemkningsförslaget och anställa gemensam omröstning, må det vara kammarens ensak, men enligt min uppfattning hänger icke kammarens heder derpå, att den bör halsstarrigt stå kvar på samma ståndpunkt, utan derpå att lugnt och förståndigt pröfva hvar sak för sig och taga hvad man anser rigtigast och lämpligast. Det är ur den synpunkten, jag i utskottet bidragit till sammanjemkningsförslaget, och det är ur samma synpunkt, jag här yrkar bifall till detsamma.

Angående
bestämman-
de af belop-
pet utaf de i
regerings-
formens 63 §
föreskrifna
kreditiv-
summor.
(Forts.)

I detta yttrande instämde herrar *Rydberg, Eklund* från Norrköping, *Odhner, Höglund, Larsson* från Upsala, *Petersson* i Boestad, *Petri, Alsterlund, Wellander, Elis Nilson, Skytte, Eklundh* från Lund, *Ericson* i Ransta, *Kihlberg, Natt och Dag, Restadius*, friherre von *Knorring, Peterson* i Hasselstad, *Näslund, Boëthius, Wijkander* och *Arnoldsson*.

Vidare anförde:

Herr Lasse Jönsson: Jag skall be att få i korthet nämna, att jag vidhåller det yrkande, jag gjorde i måndags. Det enda, i hvilket jag vill erkänna, att herr Anders Persson och herr Ljungman kunna hafva rätt, kan möjligen vara det, att vi begingo ett misstag i måndags, då vi anställde votering om ett större belopp än det af statsutskottet föreslagna. Det kan jag medgifva vara ett misstag, men hvad de derefter anförde för detta sammanjemkningsförslag kan jag icke betrakta annat än som en misslyckad advokatyr. Herr Ljungman talade om skilnad mellan praxis och grundlag. Jag väntade då, att han skulle komma fram och visa, att den praxis vi nu begagnat vore fullt berättigad, men hvad han drog fram var ett obetydligt konstitutionsutskottsbetänkande från i fjol, som jag icke kan erkänna hafva något med denna saken att skaffa. Det var således ett misslyckadt försök att resonera bort saken.

Hvad herr Anders Person ville inbilla oss om att man borde ur sparsamhetens synpunkt gå in på detta förslag, anser jag vara lika misslyckadt. Jag kan ej förstå, att det kan ligga någon egentlig

Angående
bestämman-
de af belop-
pet utaf de
regerings-
formens 63 §
föreskrifna
kreditiv-
summor.
(Forts.)

sparsamhet i att man anslår en större summa än en mindre. Han ville bevisa, att, om man anslog dessa större summor, man skulle kunna undvika att bygga magasin, underhålla förnödenhetsartiklar, lona vaktmästare och dylikt. Allt sådant skulle man kunna inbespara genom anvisande af större kreditiv. Men det är icke så, ty om sådana förråd behöfvas, låt oss diskutera detta först här i Riksdagen hellre än att vi gå in på en sådan sak, som vi icke få diskutera, utan öfverlemna åt regeringen ensamt att afgöra, huru medlen skola användas. Det är en sida af saken. Skulle någon olycka inträffa, finnas ju de nyligen utvidgade requisitionslagarne, och genom dem har regeringen fått rätt att requirera det nödvändiga. Det hjälper åtminstone något.

Huru jag än betraktar saken, synes mig detta vara en onödig åtgärd, och det skulle väcka misstro och bedröfvelse i landet, om vi gå så lättvindigt till väga med ett förslag, som icke är tillkommet på rätt väg, ty det är *statsutskottet*, som ensamt har att framställa förslag, och inga bakom utskottet. Jag yrkar afslag på föreliggande sammanjemkningsförslag.

Herr *Persson* i Tällberg instämde häruti.

Herr Schönbeck: Jag har egentligen begärt ordet för att tillkännagifva, att jag icke kan vara med om den föreslagna sammanjemkningen med afseende på ifrågavarande kreditivsummor. Jag anser en förhöjning af dessa summor vara alldeles onödig, då Riksdagen sammanträder hvarje år och äfven kan med den korta kallelsetid, som vi hafva, dessemellan sammanträda till urtima riksdag och då fatta beslut om sådana anslag, som kunna vara behöfliga, i händelse krig skulle utbryta. Jag anser också, att tiden för förslagets framläggande är mycket illa vald, och jag tycker, att det sätt, på hvilket man söker genomdrifva detta förslag, just icke är det bästa. I våra dagar hör man från alla håll, såväl inom som utom riksdagen, i sammanhang med frågan om höjning af kreditivsummorna talas om ett krig mot Norge; och så skarpa ord hafva i Första Kammaren färlts mot Norge och norrmännen, att man nästan skulle kunna anse det vara upphetsande till sådant krig. Men jag är för min del öfvertygad, att man ute i landet, och särskildt i min hemort, icke vill höra talas om något anfallskrig mot Norge.

Detta är åtminstone meningen hos under- och medelklassen. Från min valkrets har jag erhållit en mötes-resolution, enhälligt fattad af 900 svenska medborgare, angående den norska frågan; och om herr talmannen det tillåter, så skulle jag, på det att den möjligen måtte verka något neutraliserande på de skarpa ord, som man från så många håll hört fällas mot Norge, gerna vilja anhålla att få uppläsa densamma. Den lyder sålunda:

»Nio hundra svenska medborgare, samlade till möte i Helsingborg i ändamål att uttala sin opinion i »norska frågan», förena sig enhälligt om den åsigten, att ett anfallskrig mot Norge, gälde det ock att upprätthålla dess union med Sverige, skulle vara ett brott, ej allenast i moraliskt afseende, utan ock mot nutidens stats- och folkrätt, politiskt oklokt och ekonomiskt ruinerande för svenska

nationen samt nedsättande för densamma inför den öfriga världens kulturfolk, hvarför mötet uttalar sitt kraftigaste ogillande och beklagande af hvarje yttring i tal, skrift och handling, som åsyftar att på annan väg än öfvertygelsens och den fredliga uppgörelsens förlikade heder de båda unionsfolken emellan.»

Adressen är daterad den 12 mars 1895 och undertecknad af F. T. Borg samt nio andra dertill af mötet utsedda personer.

Herr talman! Jag skall icke längre upptaga tiden, utan vill blott i öfverensstämmelse med hvad jag förut yttrat yrka afslag å utskottets hemställan.

Herr Johansson i Noraskog: Jag skall be att med anledning af den föreliggande frågan få erinra om ett fall, som inträffade vid 1888 års minnesvärda riksdag, ett fall, som visserligen icke är fullkomligt analogt med det nu föreliggande, men som pekar åt samma håll. Då behagade nemligen bevillningsutskottet, med anledning deraf, att den ena kammaren beslutit, att kaffetullen skulle sättas till 26 öre, och den Andra Kammaren bestämt kaffetullen till 12 öre per kilogram, hemställa till Riksdagen ett sammanjemkningsförslag om att sätta tullen till en medelsiffra, nemligen 19 öre per kilogram. Då detta förslag kom in till kamrarna, så blef det, åtminstone hvad denna kammare beträffar, afslaget med en rätt betydlig majoritet. Den, som då främst förde majoritetens talan i denna kammare, var den talare på helsingebänken, som nyss hade ordet. Han häfde då med synnerlig styrka den uppfattningen, att ett sådant försök att sammanjemka dylika beslut om olika tullsatser vore alldeles i strid med grundlagens anda och mening; och jag undrar, om man icke kan använda hans tänke- och uttryckssätt äfven på denna sak. Ty har denna kammare fattat ett beslut och Första Kammaren ett annat angående dessa kreditiv, då kan jag icke inse annat, än att gemensam votering måste ega rum om de olika summorna.

Jag kan icke erinra mig, att en sammanjemkning sådan som den här föreslagna någonsin egt rum, och med 1888 års exempel för ögonen yrkar jag således afslag på utskottets hemställan.

Herr Ivar Månsson: Herr talman, mine herrar! Jag tror, att det af den siste talaren anförda fallet icke skäligen kan jämföras med det nu föreliggande. Det var då, så vidt jag rätt uppfattade honom, fråga om olika tullsatser, och här gäller frågan att åt Kongl. Maj:t anvisa belopp för att under vissa förhållanden användas; och detta är icke, tror jag, fullt analoga fall eller sådana, som kunna med hvarandra jämföras. I det här föreliggande fallet gäller det ju att anvisa belopp till stora och lilla kreditivet. Hvad angår sättet, på hvilket detta skall gå till, så är, så vidt jag kunnat rätt fatta grundlagens stadganden, det ingenstädes i grundlagen förbjudet att gå till våga på det sätt, som statsutskottet här föreslagit. Det har nemligen blott föreslagit Riksdagens kamrar att enas om en summa, det är hela sammanjemkningen. Det står nu Riksdagen, som har i sin magt att bestämma dessa summors storlek, fritt att antaga eller förkasta

Angående
bestämman-
de af belop-
pet utaf de i
regerings-
formens 63 §
föreskrifna
kreditiv-
summor.
(Forts.)

*Angående bestämman-
de af belop-
pet utaf de i
regerings-
formens 63 §
föreskrifna
kreditiv-
summor.*
(Forts.)

den ena eller den andra summan. Saken är helt enkel: en summa skall bestämmas af Riksdagen, vi hafva sålunda den grundlagsenliga rätten att bestämma hvilken summa som helst, statsutskottet har följaktligen den grundlagsenliga rätten att föreslå hvilken summa som helst, och nu har statsutskottet föreslagit den sammanjemkade summa, som här föreligger.

Hvad beträffar den omständigheten, att vi hunnit in i riksdagens sista timme vid behandlingen af ett så viktigt ärende, så är det mycket ledsamt, men så vidt jag kan finna, bör man icke gifva denna omständighet allt för stor betydelse eller dervid fasta allt för stort afseende. Det är visserligen sant, att vi i dag skriva den 15 maj, men om vi se på platserna här i kammaren, så äro de i det närmaste fullsatta; det är icke många borta. Man har väntat för att kunna deltaga i afgörandet af denna viktiga sak, för hvilken intresset, såsom helt naturligt är, är synnerligen stort.

Jag hade minst väntat, att ett klander mot statsutskottet i denna sak skulle komma från en af dess egna ledamöter, ty den ledamoten har säkerligen så stort inflytande i statsutskottet, att han kunnat drifva fram ärendet förut, om det hade varit möjligt.

Det var ett annat yttrande af samma statsutskottsledamot, som jag anser mig böra besvara med några ord. Han ville påbörda en annan utskottsledamot, som här i dag yttrat sig, att han skulle hafva talat om, att detta högre kreditivbelopp skulle vara behöfligt för stora och dyrbara förbättringar å våra fastningar och dylikt. Det kunde jag för min del icke höra; så föllo icke den talarens ord. Han sade, att det var i hans tycke möjligen en större hushållning att slippa att anskaffa materialbyggnader, der materiel skulle ligga tillgängligt, och en mängd andra effekter, som skulle ligga i förråden och kräfde skötsel och vård, och att i stället anvisa till Kongl. Maj:ts disposition en större summa för att vid behof kunna anskaffa sådant. Så ungefär föllo hans ord, så vidt jag rätt uppfattade dem, och ingalunda yttrade han, att de ifrågavarande medlen skulle användas till några stora fastningsarbeten. Jag tycker, att det sättet att argumentera, att man lägger i en annan talares mun ord, som han icke sagt, ingalunda är lojalt.

Hvad nu beträffar frågan om en större eller en mindre kreditivsumma, så tillåter jag mig — utan att fasta något afseende vid folkmötesresolutioner eller hvad det var för något, som den näst siste talaren uppläste, hvilket jag icke anser vara på sin plats att här komma med — uttala den öfvertygelsen, att vi icke böra dölja för oss, att det finnes förhållanden, som väl kunna göra oss betänksamma och förmå oss att icke vara allt för njugga med afseende å dessa anslag till Kongl. Maj:ts disposition för ändamål, som kunna vara nödvändiga. Jag anser, att statsutskottet i detta fall gått en lycklig medelväg. Jag var icke och kunde icke vara med om det höga belopp, som statsutskottet först föreslog, men när förslaget återkommit i den måttliga form, som nu föreligger, så kan jag för min del icke annat än anse, att statsutskottet funnit en rimlig och lycklig lösning. Med tanken fast på hvad vi i öfrigt gjort i försvarshänseende och

hvad det kostar att mobilisera nu mer än förr, innan 1892 års förslag stärkt vårt försvar, synes det mig icke riktigt att hålla oss kvar vid den förra mindre summan, utan starka och goda skäl tala för att något höja beloppet, och med anledning häraf tillåter jag mig yrka bifall till statsutskottets sammanjemkningsförslag.

*Angående
bestämman-
de af belop-
pet utaf de i
regerings-
formens 63 §
föreskrifna
kreditiv-
summor.
(Forts.)*

Herr Palme: Jag anhåller att få till protokollet antecknad, dels att jag på de skäl, som af flere talare här i dag anförts, finner mig böra yrka afslag å sammanjemkningsförslaget, dels att jag, då denna fråga såväl inom som utom riksdagen förklarats stå i nära sammanhang med unionsfrågan, hemtar ett ytterligare stöd för mitt afslagsyrkande i vissa högst egendomliga yttranden, som under unionsdebatten sistlidne måndag földes i medkammaren.

Herr Odhner: Jag har begärt ordet närmast för att tillkännagifva, att jag i afseende å den konstitutionella frågan helt och hållet instämmer i herr Olof Jonssons yttrande. Jag kan icke finna annat, än att statsutskottets tillvägagående står i full harmoni med grundlagens bud, och jag måste häfda den uppfattningen, att grundlagens bud måste ega företräde framför hvarje mer eller mindre stadgad, mer eller mindre tvifvelaktig praxis.

Vidare vill jag säga, att jag är öfvertygad, att statsutskottet i denna sak gått till väga fullt lojalt och korrekt samt handlat efter bästa förstånd och öfvertygelse utan hemliga tillskyndelser eller motiv. Jag vill slutligen nämna, att jag i afseende på realitetsfrågan helt och hållet instämmer i statsutskottets föreliggande förslag, liksom jag vid förra sammanträdet instämde med vice talmannen i hans yrkande. Det har visserligen sagts, att sedan dess icke några nya skäl tillkommit. Det må så vara, men jag finner de skäl, som då framlades och hvilka nu upprepats, vara fullkomligt tillräckliga och tillfredsställande. Jag åhörde med uppmärksamhet diskussionen förliden måndag och särskildt herr krigsministerns upplysande föredrag; hvad han anförde, anser jag vara tillräckligt bevisande, och det har icke vederlagts.

Men jag begärde äfven ordet för en annan sak, nemligen för att protestera mot ett yttrande, som falts under diskussionen. Det har sagts, att en förhöjning af det mindre kreditivet skulle vara föranledt af vissa hemliga krigsplaner, rigtade mot unionslandet på andra sidan Kölen, man har talat om brodermord och till och med uppläst en adress, som protestera mot dylika afsigter. Jag beklagar, att sådant blifvit sagdt inom denna kammare, hvilken ju eljest alltid yttrat sig om Norge med synnerlig hänsynsfullhet. Om också obetänksamma yttranden i denna fråga hafva falts i de allmänna tidningarna och äfven inom medkammaren, så är det icke något skäl för Andra Kammaren att följa exemplet. Jag tror, att man bör komma i håg, att ett krig mellan de förenade rikena är en rättslig omöjlighet, det vill säga med andra ord revolution, och man borde därför icke draga dylika frågor in under den offentliga diskussionen. Så mycket anser jag dock, att man kan våga säga, att om unionen hotas af revolu-

Angående
bestämman-
de af belop-
pet utaf de i
regerings-
formens 63 §
föreskrifna
kreditiv-
summor.
(Forts.)

tionära eller upplösande planer, icke är det från denna sidan Kölen, som anledningen dertill har gifvits eller kommer att gifvas.

Herr *Hazén* instämde med herr Odhner.

Herr *Ljungman*: I anledning af herr Lasse Jönssons anmärkning mot mitt yttrande om sakens konstitutionella sida skall jag be att få säga några ord.

Det exempel från konstitutionsutskottet i fjol, som jag anförde, och hvilket exempel icke är enastående, går ut på, att vid behandling af utlåtandet n:o 5 bifall gafs till en reservation, som gick utom den till grund liggande motionens omfattning. Jag sjelf talade för reservationen, men ansåg mig icke kunna göra något yrkande, och detta klandrades sedermera af de s. k. liberala tidningarna. En ledamot inom utskottet på skånebänken yrkade emellertid bifall till reservationen, hvarefter proposition derå framställdes af talmannen och likaså voteringsproposition utan någon invändning från herr Hedin, som dock helt visst var fullt medveten om förhållandet. Det voterades om saken, och reservationen bifölls. Det var således alldeles samma förhållande som nu. Flera exempel af annat slag torde för öfrigt kunna upplettas, och särskildt kan ett sådant återopas, hvarom bevillningsutskottets memorial n:o 12 år 1871 bär vittne. Men den tolkning, som man använt i Första Kammaren uti ifrågavarande fall, är möjligen denna. Man har stödt sig på ordet »tillräckliga» uti bestämmelsen i regeringsformen och säger, att, om man icke skulle hafva rätt att göra yrkanden äfven på *höjning* af summorna, statsutskottet kunde göra om intet grundlagsbestämmelsen om att anslagen skola vara »tillräckliga». Något fall, då yrkande på kreditivsummornas höjande utöfver statsutskottets förslag under föregående riksdagar förekommit, känner jag ej, och det är för den skull mycket svårt att på grund af praxis säga, att Första Kammarens uppfattning icke är grundlagsenlig. För min del hade jag helst sett, att man vidtagit en annan utväg att komma ifrån denna svårighet, nemligen att återremittera ärendet och väcka motion i saken, på samma sätt som skedde i fråga om revisionslagarne. Men då man icke valt denna utväg och kammaren icke har domsrätt öfver medkammaren eller dess talman, så anser jag, att vi icke hafva annat att göra än att fatta beslut om sammanjemkningsförslaget, till hvilket jag yrkar bifall.

Herr *Hammarlund*: Jag ber att få till protokollet antecknad, att jag kommer att rösta för bibehållande af de nuvarande kreditivbeloppen. Skälen dertill äro i korthet, att här föreligger hvarken någon kongl. proposition eller någon motion, hvari påyrkas förhöjning af dessa belopp; att således här icke synes förefinnas något trängande behof af dylik förhöjning; samt att en nu i hast icke desto mindre och utan någon föregående utredning beslutad höjning af kreditivbeloppen blott skulle vara egnad att väcka oroande såväl inom vårt eget land som i grannlanden.

Det är blott ett par månader, sedan vi från tronen hörde en försäkran derom, att »de förenade rikena befinna sig i det vänskapligaste

förhållande till alla främmande stater», och att Konungens »bemödanden skola oafbrutet vara rigtade på bibehållandet deraf.» Sedan dessa ord yttrades, har mig veterligen icke något inträffat, som varit egnadt att bortjaga det gynsamma intrycket af nyss anförda försäkran.

Under sådana förhållanden ber jag, herr talman, att få yrka, att kammaren, med vidhållande af sitt förut i ämnet fattade beslut, måtte förkasta det nu framlagda sammanjemkningsförslaget.

Angående
bestämman-
de af belop-
pet utaf de i
regerings-
formens 63 §
föreskrifna
kreditiv-
summor.
(Forts.)

Häruti instämde herr *Henricson*.

Herr Norman: Jag har begärt ordet blott för att få till protokollet antecknad, att jag instämmer med dem, som yrkat afslag å det föreliggande betänkandet.

Herr Bergström: Jag har endast begärt ordet för att rigta en fråga till den ledamot på stockholmsbänken, som här har afgifvit en sorts försäkran i unions- och fredsvänlig riktning, nemligen herr Odhner. Jag vill fråga honom, om han möjligen hörde en passus i ett anförande från skånebänken, som hade ungefär följande lydelse: Det fins saker, som göra, att vi ej kunna dölja för oss, att vi icke få vara allt för njugga med afseende å dessa anslag.

Dessa ord fälles af herr Ivar Månsson i Trää, och det torde icke vara många inom denna kammare, som icke förstodo, hvartåt de orden pekade.

Herr talman, jag yrkar afslag å statsutskottets hemställan.

Herr Petersson i Runtorp: Då jag har antecknat mig såsom reservant, ber jag att få säga några ord.

Jag reserverade mig hufvudsakligen därför, att kammaren så nyligen med stor röstpluralitet fattat sitt beslut i frågan, och äfven därför, att jag yrkat någon nedsättning af det lilla kreditivet, men sedan jag i dag hört uttalandena i denna fråga och de instämmanden som gjorts, så ber jag att få afstå från min reservation och instämma i utskottets sammanjemkningsförslag, ty nu är saken klar för mig.

Herr Odhner: På den till mig af herr Bergström rigtade frågan skall jag be att få svara, att det lilla kreditivet naturligtvis är afsedt för alla de eventualiteter, som grundlagen anger. Det är därför också gifvet, att, om den norska venstern skulle fortsätta i sina unions-upplösande tendenser och drifva det till kollision, det icke är omöjligt, att den antydan, som herr Ivar Månsson framkastade, skulle kunna få sin sanning, men detta strider alls icke emot mitt uttalande, ty jag har sagt, att, om anledning kommer att gifvas till upplösning af unionen, det icke blir härifrån, utan från den norska sidan.

Öfverläggningen var slutad. I enlighet med de gjorda yrkandena gaf herr talmannen propositioner dels på bifall till utskottets hemställan och dels på afslag å densamma och förklarade sig anse svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för bifall till den förra

propositionen. Votering blef emellertid begärd och företogs enligt följande nu uppsatta och af kammaren godkända voteringsproposition:

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemställt i förevarande memorial n:o 94, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren afslagit nämnda hemställan.

Omröstningen utföll med 95 ja och 115 nej; och hade alltså utskottets hemställan af kammaren afslagits.

§ 9.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *H. Eriksson* i Elgered under 3 dagar från och med den 16 dennes.

§ 10.

Justerades protokollsutdrag.

§ 11.

Till bordläggning anmälles sammansatta stats- och bankoutskottets memorial n:o 7, angående anvisande af ersättning till sammansatta stats- och bankoutskottets kansli.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 2, s e. m.

In fidem

E. Nathorst Böös.

Onsdagen den 15 maj.

Kl. 8 e. m.

§ 1.

Föredrogs och bordlades för andra gången sammansatta stats- och bankoutskottets memorial n:o 7.

§ 2.

Till bordläggning anmälades följande ytterligare inkomna ärenden: statsutskottets memorial:

n:o 95, med förslag till voteringspropositioner m. m. i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande beloppen af de i regeringsformens 63 § föreskrifna kreditivsummor; och

n:o 97, angående den nya riksstaten; samt

bevillningsutskottets betänkande n:o 29, med förslag till den af Riksdagen fastställda bevillningssummans utgörande.

Kammaren beslöt, att dessa ärenden skulle uppföras främst å föredragningslistan för morgondagens sammanträde.

§ 3.

Anmälades och godkändes följande inkomna förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen, nemligen:

från statsutskottet:

n:o 29, angående regleringen af utgifterna under riksstatens tredje hufvudtitel, omfattande anslagen till utrikesdepartementet;

n:o 77, i fråga om framläggande af förslag till ändring af allmänna garnisonssjukhusets organisationsförhållanden;

n:o 78, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition om uppgörelse med Stockholms stad angående öfverlåtande på staten af den rätt, staden må ega till vissa delar af Helgeandsholmen;

n:o 79, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående beredande af ålderdomsunderstöd åt barnmorskor;

n:o 80, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af kronan tillhöriga halfva gården n:o 71 med halfva tomten n:o 127 a inom kvarteret Stor- och Vretroten m. m. i Arboga;

n:o 81, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående förbättring i de nuvarande pensionsvilkoren i folkskollärarnes enke- och pupillkassa;

n:o 82, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående stadgadt vilkor för åtnjutande af de pensioner, som vid

Andra Kammarens Prot. 1895. N:o 45.

1894 års riksdag beviljats åtskilliga vid statens jernvägsbyggnader anstälde tjänstemän;

n:o 83, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning till aktiebolaget Visby cementfabrik af ett område af Visborgs kungsladugård i Gotlands län; och

n:o 84, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående jordsöndring från förra kronolänsmansbostället $\frac{1}{2}$ mantal Fintorp n:o 1 i Göteborgs och Bohus län;

från särskilda utskottet n:o 1

n:o 76, till Konungen, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition n:o 6 med förslag till lag om handelsbolag och enkla bolag, lag om aktiebolag, lag om vissa föreningar för ekonomisk verksamhet, lag om aktiebolag, som drifva försäkringsrörelse, lag angående ändring i vissa delar af strafflagen, lag om ändring i vissa delar af förordningen angående handelsböcker och handelsräkningar den 4 maj 1855, lag angående ändring i 10 § af förordningen om tioårig preskription och om årsstämming den 4 mars 1862, lag om registrering af bankaktiebolag samt lag om ändring i vissa delar af lagen angående handelsregister, firma och prokura den 13 juli 1887.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 8,8 e. m.

In fidem
E. Nathorst Böös.